

REPUBLIKA SLOVENIJA
**SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO**

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI STRUKTURNI
IN INVESTICIJSKI SKLADI
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Številka: 007-17/2015-35

**SMERNICE ORGANA UPRAVLJANJA ZA INTEGRACIJO
NAČEL ENAKOSTI SPOLOV, ENAKIH MOŽNOSTI,
NEDISKRIMINACIJE IN DOSTOPNOSTI ZA INVALIDE
PRI IZVAJANJU, SPREMLJANJU, POROČANJU IN VREDNOTENJU
EVROPSKE KOHEZIJSKE POLITIKE V PROGRAMSKEM OBDOBJU
2014–2020**

Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko

Organ upravljanja

**Alenka Smerkolj
MINISTRICA**

Datum: januar 2016

Verzija 1.0

SEZNAM KRATIC IN DRUGIH OKRAJŠAV

ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj
ESS	Evropski socialni sklad
EU	Evropska unija
EU uredba o ESS	UREDBA (EU) št. 1304/2013 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 17. decembra 2013 o Evropskem socialnem skladu in razveljavitvi Uredbe št. (ES) 1081/2006 (Ul. EU L 347/470)
integracija horizontalnih načel	Integracija načel enakosti spolov, enakih možnosti, nediskriminacije in dostopnosti za invalide
IS OU	Informacijski sistem Organa upravljanja
MF - PO	Organ za potrjevanje
OP EKP	Operativni program za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020
OU	Organ upravljanja
PO	Posredniški organ
PS	Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014 - 2020
RO	Revizijski organ
Skladi ESI	Evropski strukturni in investicijski skladi
TP	Tehnična podpora
EU uredba o skupnih določbah	UREDBA (EU) št. 1303/2013 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 17. decembra 2013 o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 (Ul. EU L 347/320).
Nacionalna kohezijska Uredba	Uredba o porabi sredstev evropske kohezijske politike v Republiki Sloveniji v programskem obdobju 2014–2020 za cilj naložbe za rast in delovna mesta (Uradni list RS, št. 29/15)
Smernice OU	Smernice Organa upravljanja za integracijo načel enakosti spolov, enakih možnosti, nediskriminacije in dostopnosti za invalide pri izvajanju, spremljanju, poročanju in vrednotenju evropske kohezijske politike v programskem obdobju 2014–2020.

1 UVOD

»Države članice in Komisija zagotovijo, da se med celotno pripravo in izvajanjem programov, vključno v zvezi s spremljanjem, poročanjem in vrednotenjem, upoštevata in spodbujata enakost moških in žensk ter vključevanje vidika spolov.

Komisija in države članice sprejmejo ustrezne ukrepe za preprečitev diskriminacije na podlagi spola, rase ali etničnega porekla, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti med pripravo in izvajanjem skladov. Med celotno pripravo in izvajanjem programov se zlasti upošteva dostopnost za invalide.«

EU uredba o skupnih določbah, člen 7

Slovenija se je v Partnerskem sporazumu in Operativnem programu za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020 (v nadaljevanju: OP EKP) zavezala, da bo spoštovala horizontalna načela enakosti spolov, enakih možnosti, nediskriminacije in zagotavljanja dostopnosti za invalide. Spoštovanje teh načel mora biti zagotovljeno pri izvajanju, spremljanju, poročanju in vrednotenju evropske kohezijske politike kot opredeljuje 7. člen EU uredbe o skupnih določbah. Posebno pozornost pa je, poleg ostalih skladov, potrebno nameniti spoštovanju in izvajanju teh načel pri ukrepih in dejavnostih, ki so sofinancirane iz sredstev ESS. Tako so za spodbujanje enakosti žensk in moških, za spodbujanje enakih možnosti in boj proti vsem oblikam diskriminacije kot tudi za izboljšanje dostopnosti za invalide, predvideni posebni ciljno naravnani ukrepi, ki prispevajo k doseganju ciljev EU-2020 za vključujočo rast.

Smernice organa upravljanja za integracijo načel enakosti spolov, enakih možnosti, nediskriminacije in dostopnosti za invalide (v nadaljevanju: horizontalna načela) pri načrtovanju, izvajanju, spremljanju, poročanju in vrednotenju evropske kohezijske politike v programskem obdobju 2014-2020 (v nadaljevanju: smernice OU) so v pomoč vsem deležnikom, vključenim v programiranje, načrtovanje, odločanje, izvajanje, spremljanje, poročanje in vrednotenje evropske kohezijske politike na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, kot tudi na projektni ravni. V okviru izvajalske strukture so predvideni različni mehanizmi in dejavnosti, katerih cilj je uspešna integracija horizontalnih načel:

- usposabljanja in krepitev zmogljivosti upravljavcev sredstev kohezijske politike;
- vzpostavitev podporne strukture, ki bo nudila usmeritve in podporo za integracijo horizontalnih načel v okviru OP EKP;
- predstavniki in predstavnice organov, pristojnih za koordinacijo politik za preprečevanje in odpravljanje diskriminacije ter za zagotavljanje enakosti spolov, enakih možnosti in dostopnosti za invalide, ter strokovnjaki in strokovnjakinje na teh področjih so vključeni v Odbor za spremljanje;
- spremljanje kazalnikov in podatkov razčlenjenih po spolu in drugih osebnih okoliščin, kjer je to mogoče oziroma dostopno;
- vrednotenje doseženih rezultatov, predvsem kjer gre za aktivnosti, ki so ciljno usmerjene k spodbujanju enakosti, enakih možnosti oziroma odpravljanju diskriminacije ter zagotavljanju dostopnosti za invalide.

NAMEN smernic za integracijo horizontalnih načel je na enem mestu:

- **Definirati ključne pojme**
- **Povzeti evropske usmeritve in regulative (zahteve) za spremljanje**
- **Pripraviti usmeritve za načrtovanje ukrepov in projektov**

Navedeni mehanizmi in dejavnosti prispevajo k višji kakovosti programskih dokumentov, delovnih metod in procesa načrtovanja pri vseh udeležencih evropske kohezijske politike, s čimer bo zagotovljena tudi kakovost pri izvajanju operativnega programa na vseh ravneh, in sicer od načrtovanja ukrepov in finančnega okvira do projektne ravni pri upravičencih, kot tudi pri ostalih nalogah, ki jih izvajajo organ upravljanja, organ za potrjevanje, revizijski organ, posredniški organi in izvajalski organi (spremljanje, poročanje, vrednotenje itd.).

Namen smernic OU je zagotoviti, da so horizontalna načela ustrezno integrirana v okviru aktivnosti kohezijske politike, kjer je to smiselno in relevantno. V ta namen so smernice OU pripravljene tako, da se osredotočajo na izvajanje aktivnosti kohezijske politike na dveh ravneh, in sicer:

- **Izvajanje na nacionalni, regionalni in lokalni ravni:** gre za fazo načrtovanja in izvajanja, v kateri pristojni organi kohezijske politike »prevedejo« cilje in ukrepe OP EKP v nacionalne, regionalne in/ali lokalne strategije, javne razpise in druge aktivnosti oziroma postopke načrtovanja in izvajanja OP EKP za doseganje ciljev posameznih prednostnih osi in prednostnih naložb.
- **Projektno izvajanje pri upravičencu,** ki z izvajanjem aktivnosti prispevajo k doseganju ciljev posameznih prednostnih osi in prednostnih naložb.

Obe ravni -načrtovanje in izvajanje - sta sestavljeni iz petih stopenj, ki si sledijo. Prva stopnja je **analiza** področja, v katerega posegamo z načrtovanimi aktivnostmi. V tej fazi določimo, ali so horizontalne vsebine relevantne. Naslednja stopnja je **postavitev ciljev in kazalnikov**, kjer je to smiselno, ki ji sledijo faze **izvajanja, spremljanja in poročanja ter vrednotenja**. Tekom celotnega načrtovanja in izvajanja je potrebno zagotoviti tudi administrativno usposobljenost osebja, ki je vključeno v izvajanje kohezijske politike, da je opremljeno s potrebnimi znanji za integracijo horizontalnih načel pri svojem delu. V ta namen pristojni organi izvajajo **usposabljanja** za udeležence kohezijske politike skladno z Okvirnim načrtom usposabljanj za obdobje 2014-2020. Celoten proces krepitve oziroma uveljavljanja načel enakih možnosti se izvaja po načelu učenje skozi prakso (ang. *learning by doing*) ter izmenjave izkušenj (ang. *sharing experiences*), kar pomeni, da smernice spodbujajo odgovorne osebe, da razmišljajo tudi o vidiku enakih možnosti ter s tem krepijo svoja znanja, si izmenjujejo izkušnje in dobre prakse.

2 INSTITUCIONALNA UREDITEV

Obstoj administrativne usposobljenosti za izvajanje in uporabo zakonodaje in politike Unije za enakost spolov in nediskriminacijo ter Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov na področju evropskih strukturnih in investicijskih skladov spadajo med **splošne predhodne pogojenosti**,¹ ki jih morajo izpolnjevati države članice EU skladno z merili iz dela II Priloge XI k EU uredbi o skupnih določbah.

Organ upravljanja se pri izvajanju, spremljanju, poročanju in vrednotenju evropske kohezijske politike naslanja na obstoječe politike in institucije, pristojne za zagotavljanje spoštovanja horizontalnih načel, saj le-te lahko pomembno prispevajo k dopolnjevanju aktivnosti, financiranih iz skladov ESI, in doseganju krovnih ciljev EU-2020. Osrednji instituciji na tem področju sta **Zagovornik načela enakosti**,² ustanovljen na podlagi Zakona o uresničevanju načela enakega obravnavanja, in **Svet za invalide**,³ ustanovljen na podlagi Zakona o izenačevanju možnosti za invalide. Osrednji nacionalni mehanizem na vladni ravni je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, **Sektor za enake možnosti**,⁴ ki koordinira oblikovanje politik in pripravo predpisov na tem področju.

Služba Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (organ upravljanja) in sodelujoča ministrstva (posredniški organi) zagotavljajo, da so horizontalna načela, kjer je to relevantno, smiselno vgrajena v aktivnosti, ki se izvajajo v okviru kohezijske politike.

Odbor za spremljanje pregleda izvajanje OP EKP in kot takega ukrepe za integracijo horizontalnih načel.

¹ „veljavna predhodna pogojenost“ pomeni konkreten in natančno vnaprej opredeljen ključni dejavnik, ki je pogoj za uspešno in učinkovito doseganje posebnega cilja naložbene prednostne naloge ali prednostne naloge Unije in je neposredno in resnično povezan z doseganjem tega cilja ter nanj neposredno vpliva (EU uredba o skupnih določilih, člen 2).

² <http://www.zagovornik.gov.si/>

³ http://www.mdds.gov.si/si/delovna_podrocja/invalidi_vzv/svet_za_invalide_republike_slovenije/

⁴ http://www.mdds.gov.si/si/delovna_podrocja/enake_moznosti/

3 TEMELJNI POJMI

Kaj je integracija načela nediskriminacije / enakosti?

Integracija načela nediskriminacije / enakosti (angl. *non-discrimination / equality mainstreaming*) pomeni sistematično vključevanje vidikov nediskriminacije in enakosti pri oblikovanju, izvajanju, vrednotenju in preverjanju politik ter naslavlja šest osebnih okoliščin: spol, rasno ali etnično poreklo, invalidnost, starost, vero ali prepričanje in spolno usmerjenost. Torej, gre za mehanizem, katerega cilj je odprava diskriminacije in enakost. Pravno podlago za izvajanje te strategije na EU ravni zagotavlja **Pogodba o delovanju EU**, ki nalaga, da si Unija »pri opredeljevanju in izvajanju svojih politik in dejavnosti prizadeva za boj proti diskriminaciji na podlagi spola, rase ali etničnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti« (člen 10).⁵

Kaj je integracija načela enakosti spolov (INES)?

Gre za posebno strategijo, ki se ji v angleškem jeziku reče *gender mainstreaming*, v slovenskem pa smo jo poimenovali integracija načela enakosti spolov. Pomeni (re)organizacijo, napredek, razvoj in vrednotenje političnih procesov tako, da akterji, ki običajno sodelujejo pri oblikovanju politike, vključujejo vidik enakosti spolov v vse politike, na vseh ravneh in vseh stopnjah. Sistematično vključevanje vidika spola v vse politike je splošno sprejeta praksa oz. način udejanjanja politike enakosti spolov v vseh državah EU. Številne tuje dobre prakse so pokazale, da so ukrepi, ki že v fazi načrtovanja vključijo vidik spola, bolj ciljno usmerjeni in zato bolj učinkoviti.⁶

V Sloveniji je za koordiniranje izvajanja INES, vključno z nudenjem strokovne podpore pri razvijanju ustreznih metod in tehnik, pristojno Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, **Sektor za enake možnosti (Zakon o enakih možnostih žensk in moških, 18. člen)**. **Pogodba o delovanju EU** nalaga Uniji, da si »v vseh svojih dejavnostih prizadeva odpraviti neenakosti in spodbujati enakost med moškimi in ženskami« (člen 8). **Uredba EU o splošnih načelih** zavezuje države članice in Komisijo, da vključujejo vidik enakost spolov med celotno pripravo in izvajanjem programov, financiranih iz skladov ESI (člen 7).

Kaj je vključevanje z vidika invalidnosti (disability mainstreaming)?

Že prva **Strategija EU za invalide iz leta 2003**⁷ predstavlja poskus, da bi vzpostavili trajnosten pristop pripravljen za izvajanje na področju invalidnosti v razširjeni EU. Med osrednjimi cilji strategije je tudi integracija vidika invalidnosti (angl. *mainstreaming disability issues*) v relevantnih politikah EU, ki je opredeljena kot »integracija vidika invalidnosti na vseh ravneh – od oblikovanja in izvajanja do spremljanja in vrednotenja – s ciljem spodbujati enake možnosti za osebe z invalidnostjo«.⁸

Kaj je enakost spolov / enakost žensk in moških?

Enakost spolov je ena izmed temeljnih človekovih pravic in načelo demokratičnih družb, katerega cilj je doseči enakost spolov. Pomeni enakovredno sodelovanje žensk in moških v družbi: enako dostojanstvo, pravice in odgovornosti; enako udeležbo in enako moč vplivanja na načrtovanje in odločanje na vseh področjih javnega in zasebnega življenja; enak položaj ter enake možnosti za

⁵ Compendium of practice on Non-Discrimination / Equality Mainstreaming, http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/compendium_mainstreaming_equality_en.pdf.

⁶ Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Smernice za delo koordinatoric in koordinatorjev za enake možnosti žensk in moških.

⁷ 'Equal Opportunities for People with Disabilities: A European Action Plan', COM(2003)650.

⁸ Compendium of practice on Non-Discrimination / Equality Mainstreaming, http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/compendium_mainstreaming_equality_en.pdf.

uživanje vseh pravic in za razvoj osebnih potencialov, s katerimi prispevajo k družbenemu razvoju, ter enako korist od rezultatov, ki jih prinaša razvoj. Države z najvišjimi indeksi enakosti spolov so dokazale, da večja enakost spolov vodi k večji pravičnosti, krepitvi gospodarske rasti, izboljšanju procesov odločanja v politiki in gospodarstvu, boljši kakovosti življenja vseh, ne glede na spol, ter dolgoročnim finančnim prihrankom države.⁹

Enakost spolov je sestavni del pravnega reda EU in datira nazaj v leto 1957, ko je bilo načelo enakega plačila za enako delo vključeno v Rimski sporazum. Enakost žensk in moških je cilj, ki ga zasleduje tudi **Pogodba o EU** (člena 2 in 3). Na področju delovanja skladov ESI so države članice in Komisija zavezane, da med celotno pripravo in izvajanjem programov, vključno v zvezi s spremljanjem, poročanjem in vrednotenjem, upoštevajo in spodbujajo enakost moških in žensk ter vključevanje vidika enakosti spolov (**EU uredba o skupnih določbah**, člen 7). Države članice in Komisija prek ESS podpirajo tudi posebne ciljno naravnane ukrepe v sklopu kakršnih koli prednostnih naložb iz člena 3 EU uredbe o ESS in zlasti člena 3(1)(a)(iv) te uredbe za povečanje trajne udeležbe in napredka žensk v zaposlovanju, s čimer se ukrepa proti feminizaciji revščine, za zmanjšanje segregacije na podlagi spola, boju proti spolnim stereotipom na trgu dela in v izobraževanju in usposabljanju ter za spodbujanje usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja, kot tudi enakopravne porazdelitve obveznosti za oskrbo med moškimi in ženskami (**EU uredba o ESS**, člen 7). Politika EU enakosti spolov je artikulirana tudi v **Strategiji Komisije za enakost žensk in moških 2010-2015** ter v **Evropskem paktu za enakost spolov Sveta** iz leta 2011.

Kaj so enake možnosti?

Ustvarjanje enakih možnosti pomeni odstranjevanje ovir za vzpostavljanje enakosti, zlasti s preprečevanjem in odpravljanjem neenakega obravnavanja zaradi katerekoli osebne okoliščine kot oblike diskriminacije v praksi ter ustvarjanje pogojev za vzpostavljanje enake zastopanosti, udeležbe in moči različnih družbenih skupin na vseh področjih družbenega življenja.

Enake možnosti lahko zagotavljamo za različne družbene skupine. Tako imamo v Sloveniji **Zakon o enakih možnostih žensk in moških**, ki pravi, da je »ustvarjanje enakih možnosti naloga celotne družbe in pomeni odstranjevanje ovir za vzpostavljanje enakosti spolov, zlasti s preprečevanjem in odpravljanjem neenakega obravnavanja spolov kot oblike diskriminacije v praksi, ki izvira iz tradicionalno in zgodovinsko pogojenih različnih družbenih vlog, ter ustvarjanje pogojev za vzpostavljanje enake zastopanosti obeh spolov na vseh področjih družbenega življenja« (1. člen). Prav tako imamo **Zakon o izenačevanju možnosti invalidov**, katerega cilj je za invalide ustvarjati enake možnosti na vseh področjih življenja (1. člen).

Na področju kohezijske politike, in še posebej prek ESS, države članice in Komisija spodbujajo enake možnosti za vse, brez diskriminacije na podlagi spola, rase ali etničnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti (**EU uredba o ESS, člen 8**).

Kaj je diskriminacija?

Diskriminacija pomeni neenako obravnavanje posameznice oziroma posameznika v primerjavi z nekom drugim zaradi spola, narodnosti, rase ali etničnega porekla, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti, spolne usmerjenosti ali druge osebne okoliščine. Diskriminacija ogroža, omejuje ali

⁹ Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Smernice za delo koordinatoric in koordinatorjev za enake možnosti žensk in moških.

onemogoča prizadevanje, uresničevanje ali uveljavljanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin, zato je različno obravnavanje dopustno le v izjemnih primerih.¹⁰

Poznamo neposredno in posredno diskriminacijo. O **neposredni diskriminaciji** govorimo, če je posameznica ali posameznik zaradi osebne okoliščine bila, je ali bi lahko bila v enakih ali podobnih situacijah obravnavana manj ugodno kot druga oseba.¹¹

Posredna diskriminacija, ki ji pravimo tudi prikrita diskriminacija, zaradi osebne okoliščine obstaja, če na videz nevtralne določbe, merila ali ravnanja v enakih ali podobnih situacijah postavljajo posameznico oziroma posameznika z določeno osebno okoliščino v manj ugoden položaj kot druge osebe.¹²

Za obliko diskriminacije se šteje tudi na **nadlegovanje**, temelječe na kateri koli osebni okoliščini, ki ustvarja zastrašujoče, sovražno, ponižujoče, sramotilno ali žaljivo okolje za posameznico oziroma posameznika ter žali njeno oziroma njegovo dostojanstvo.¹³

Za obliko diskriminacije invalidov se šteje tudi **odklonitev** primerne prilagoditve.

Neposredna ali posredna diskriminacija so tudi **navodila**, naj se neka oseba ali skupina diskriminira. V takih primerih sta za kršenje prepovedi diskriminacije odgovorna tako oseba, ki nekoga diskriminira, kot tudi oseba, ki takšna navodila daje.¹⁴

Posebno vrsto diskriminacije predstavlja **viktimizacija** - ta se zgodi, ko je nekdo obravnavan manj ugodno ali je deležen negativnih posledic zato, ker se je pritožil zaradi diskriminacije ali posređoval dokaze v zvezi z diskriminacijo.¹⁵

V Sloveniji imamo splošni protidiskriminacijski zakon – **Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja**, ki prepoveduje diskriminacijo zaradi spola, narodnosti, rase ali etničnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti, spolne usmerjenosti ali druge osebne okoliščine na katerem koli področju družbenega življenja, zlasti pa v zvezi:

- s pogoji za dostop do zaposlitve, samozaposlitve in poklica, vključno z izbirnimi merili in pogoji zaposlovanja ne glede na vrsto dejavnosti in na vseh ravneh poklicne hierarhije, vključno z napredovanjem,
- z dostopom do vseh oblik in do vseh ravni karijerne orientacije in svetovanja, poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja, nadaljnega poklicnega usposabljanja in preusposabljanja, vključno z delovno prakso,
- z zaposlitvenimi pogoji in pogoji dela, vključno s prenehanjem pogodbe o zaposlitvi in plačami,
- s članstvom in vključevanjem v organizacijo delavcev ali delodajalcev ali vsako organizacijo, katere člani ali članice opravljajo določen poklic, vključno z ugodnostmi, ki jih zagotavljajo take organizacije,
- s socialno zaščito, vključno s socialno varnostjo in zdravstvenim varstvom,
- s socialnimi ugodnostmi,
- z izobraževanjem,

¹⁰ Nediskriminacija, <http://www.arhiv.uem.gov.si/fileadmin/uem.gov.si/pageuploads/Brosura.pdf>

¹¹ Zagovornica načela enakosti, <http://www.arhiv.uem.gov.si/fileadmin/uem.gov.si/pageuploads/Zlozenka.pdf>

¹² Ibid.

¹³ Ibid.

¹⁴ Nediskriminacija, <http://www.arhiv.uem.gov.si/fileadmin/uem.gov.si/pageuploads/Brosura.pdf>

¹⁵ Upravljanje raznolikosti v zaposlovanju – smernice za delodajalce in sindikate, <http://www.raznolikost.org/publikacije/prirocnik-progress.pdf>

- z dostopom do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti, vključno s stanovanji, in preskrbo z njimi (2. člen).

Člen 19 Pogodbe o delovanju EU je pravna podlaga za zakonodajo EU za preprečevanje in boj proti diskriminaciji zaradi spola, rase ali etničnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti. Protidiskriminacijsko zakonodajo EU sestavljajo štiri direktive Sveta:

- Direktiva 2000/43/ES o izvajanju načela enake obravnavanja oseb ne glede na raso ali etničnost;
- Direktiva 2000/78/ES o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu;
- Direktiva 2004/113/ES o izvajanju načela enakega obravnavanja moških in žensk pri dostopu do blaga in storitev ter oskrbi z njimi;
- Direktiva 2006/54/ES o uresničevanju načela enakih možnosti ter enakega obravnavanja moških in žensk pri zaposlovanju in poklicnem delu.

V Sporočilu »**Nediskriminacija in enake možnosti: obnovljena zaveza**« iz leta 2008¹⁶ Komisija vzpostavlja okvir za izvajanje različnih aktivnosti, katerih cilj je boj proti diskriminaciji. Posebno pozornost Komisija namenja spodbujanju sodelovanja, izmenjavi informacij med in krepitevi zmožnosti nacionalnih teles za enakost. Zaradi pomanjkljivega pravnega okvirja za boj proti diskriminaciji na EU ravni je Komisija pripravila tudi predlog Direktive o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb zaradi vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti (COM(2008) 426).

Na področju delovanja skladov ESI EU uredba o skupnih načelih nalaga Komisiji in državam članicam, da sprejmejo ustrezne ukrepe za preprečitev diskriminacije zaradi spola, rase ali etničnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti med pripravo in izvajanjem skladov (člen 7). Nadalje, EU uredba o ESS zavezuje države članice in Komisijo, da »prek ESS podpirajo tudi posebne ukrepe v okviru katerekoli od prednostnih naložb iz člena 3 in zlasti členu 3(1)(b)(iii) te uredbe. Taki ukrepi so namenjeni boju proti vsem oblikam diskriminacije, kot tudi izboljšanju dostopnosti za invalide, da se poveča vključenost na trgu dela, v izobraževanju in usposabljanju ter s tem okrepi socialna vključenost, zmanjšajo neenakosti v smislu uspešnega zaključka izobraževanja in zdravstvenega stanja ter pospeši prehod od institucionalne oskrbe k oskrbi v skupnosti, zlasti za tiste, ki doživljajo večplastno diskriminacijo« (člen 8).

Kaj je enak dostop za invalide?

Dostopnost je splošno načelo **Konvencije ZN o pravicah invalidov** (3. člen) in zajema fizično (grajeno) okolje, komunikacije in informacije. **Nacionalne usmeritve za izboljšanje dostopnosti grajenega okolja, informacij in komunikacij za invalide** dostopnost opredeljujejo na sledeči način:

»Dostopnost grajenega okolja in informacij oziroma komunikacij omogoča najprej integracijo invalidov – in tudi drugih funkcionalno oviranih ljudi, kot so na primer starejši, bolniki, pritlikavci, nosečnice ipd. – v družinsko, delovno in širše družbeno okolje (na področju izobraževanja, usposabljanja in zaposlovanja). Dostopnost pa ni pomembna le z vidika socialnega vključevanja, temveč je tudi predpogoj za uveljavljanje političnih in državljskih pravic. Brez funkcionalno grajenega dostopnega okolja in dostopa do informacij je težko ali morda celo nemogoče uresničevati politične pravice, npr. volilno pravico in pravico do sodelovanja pri upravljanju javnih zadev.«

¹⁶ Communication from the Commission – Non-discrimination and equal opportunities: A renewed commitment (COM(2008) 420 final)

Grajeno okolje se nanaša na:

- načrtovanje in gradnjo javnih in zasebnih zgradb,
- načrtovanje, razvoj in vzdrževanje javnih površin (npr. parki, gozdovi ipd.) in zasebnih površin v mestnem (urbanem), primestnem (suburbanem) in podeželskem (ruralnem) prostoru.

Komunikacijsko okolje se nanaša na:

- sisteme za prenos in izmenjavo informacij,
- sisteme za izvajanje množičnega komuniciranja prek radia, televizije, časopisov in interneta.¹⁷

Zakon o izenačevanju možnosti invalidov nalaga zasebnim in javnim subjektom, ki ponujajo blago in storitve, ki so na voljo javnosti, nalaga, da sprejmejo ukrepe za odpravljanje ovir pri dostopnosti blaga in storitev, ki so na voljo javnosti (8. člen). Takšni ukrepi se nanašajo predvsem na:

- dostopnost do informacijskih, komunikacijskih in drugih storitev ter pomoč v nujnih primerih,
- odstranitev grajenih ovir v objektih, v katerih ponujajo blago in storitve, ki so na voljo javnosti,
- zagotovilo, da javni in zasebni subjekti, ki ponujajo blago in storitve, ki so na voljo javnosti, upoštevajo vse vidike njihove dostopnosti za invalide,
- to, da se pri ponujanju blaga in storitev, ki so na voljo javnosti, če je to potrebno, zagotovijo primerna podpora, zlasti z drugo osebo (bralci, tolmači slovenskega znakovnega jezika, tolmači za gluhoslepe), oznake v brajici ter podatki v lahko čitljivi in razumljivi obliki.

Komisija je leta 2010 sprejela **Evropsko strategijo za invalide 2010-2020**,¹⁸ katere cilj je večja participacija oseb z invalidnostjo v družbi in gospodarstvu ter omogočiti invalidom polno uživanje pravic. **Dostopnost** je med osmimi prednostnimi področji delovanja in pomeni, da imajo osebe z invalidnostjo - na enaki podlagi kot drugi – zagotovljen dostop do fizičnega okolja, transporta, informacijsko-komunikacijskih tehnologij in sistemov (IKT) ter drugih objektov, naprav in storitev.

Na področju delovanja skladov ESI EU **uredba o skupnih načelih** Komisiji in državam članicam nalaga, da »med celotno pripravo in izvajanjem programov zlasti upoštevajo dostopnost za invalide« (člen 7).

¹⁷ Dostopnost, <http://dostopnost.uirs.si/Oprojektu/Opredelitevpojmov/tabid/60/Default.aspx>

¹⁸ Communication from the Commission »European Disability Strategy 2010-2020: A Renewed Commitment to a Barrier-Free Europe« (COM(2010) 636 final).

4 INTEGRACIJA HORIZONTALNIH NAČEL PRI NAČTOVANJU UKREPOV

Na tej ravni, se kot je to glede na relevantnost smiselno »prevajajo« cilji in ukrepi OP EKP v nacionalne, regionalne in/ali lokalne strategije, javne razpise in druge aktivnosti oziroma postopke izvajanja OP EKP za doseganje ciljev posameznih prednostnih osi in prednostnih naložb.

4.1 ANALIZA

Izvajanje se začne z analizo tematskih področij, v katera posegamo z načrtovanimi aktivnostmi. V tej fazi se določi ali so horizontalne vsebine relevantne.

Horizontalna načela se lahko integrira v analizo tako, da le-ta npr. opiše razlike med družbenimi skupinami na določenem področju, pri čemer upošteva vidik spola in drugih okoliščin (starost, invalidnost, socialni položaj, izobrazba, družinski status, regionalni vidik oziroma delitev na ruralno-urbano, narodnost oziroma etničnost itd.) glede na to, kako so opredeljene ciljne skupine. Analiza opisuje tudi vzroke in posledice družbenih neenakosti, pri čemer je pozornost potrebno še posebej nameniti **multiplim oziroma večplastnim oblikam neenakosti**. V kolikor analiza kaže, da prihaja do neenakosti, se sprejme ustrezne ukrepe.

Multiple oziroma večplastne oblike neenakosti nastanejo, ko sovpadе več oblik neenakosti, na primer spola, starosti, etničnosti, socialnega položaja itd., ki zaostrijo prikrajšanost nekaterih družbenih skupin. Ker gre za součinkovanje različnih neenakosti, je za prepoznavanje in preprečevanje večplastne diskriminacije potrebno poznati specifični socio-ekonomski in kulturni kontekst, ki te neenakosti poraja.

Primeri večplastnih neenakosti so: razširjena brezposelnost med mladimi ženskami s terciarno izobrazbo, revščina med starejšimi ženskami, med osipniki prevladujejo mladi fantje, moški homoseksualci (geji) so pogosto tarča nasilja itd.

4.2 CILJI IN KAZALNIKI

Na podlagi rezultatov analize postavimo cilje in kazalnike, ki odražajo najpomembnejše probleme, ki smo jih identificirali v analizi, ter njihove vzroke. Pri tem zasledujemo cilje postavljene na nacionalni oziroma EU ravni za doseganje enakosti žensk in moških, za spodbujanje enakih možnosti in boj proti vsem oblikam diskriminacije ter za izboljšanje dostopnosti za invalide. Pri postavljanju ciljev je potrebno postaviti vprašanje, kako bodo načrtovane aktivnosti prispevale k večji enakosti na določenem področju.

Pri tem moramo biti pozorni, da s cilji ne utrjujemo obstoječih stereotipov in družbenih vlog, kot je na primer ukrep za usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja, do katerega so upravičene samo ženske ali starši z majhnimi otroki. Prav tako se moramo izogibati ukrepom, ki utrjujejo stereotipne predstave o članih in članicah etničnih, verskih in drugih manjšin, da so (bolj) primerni za opravljanje nekaterih del.

Še vedno vlada tudi napačno prepričanje, da nekateri cilji nimajo ničesar opraviti z enakostjo, kar pa ne drži, saj vsi cilji in ukrepi za doseganje le-teh lahko vplivajo na različne družbene skupine. To še posebej velja za enakost spolov, saj je spol družbena struktura, ki se nanaša na vse posameznike in posameznice in prežema vse vidike družbenega življenja.

4.3 IZVAJANJE

Izvajanja OP EKP vključuje celo vrsto aktivnosti tako organa upravljanja kot tudi posredniških organov in izvajalskih organov, kot so priprava zakonodajnih podlag, nacionalnih, regionalnih in lokalnih strategij, priprava in izvedba javnih razpisov, javnih naročil, javnih natečajev in drugih postopkov potrebnih za izvajanje OP EKP, informiranje in obveščanje javnosti in upravičencev, priprava navodil, smernic in priročnikov, izdelava meril za izbor in obrazcev za prijavo itd. Pripravljavci teh dokumentov morajo biti seznanjeni s tem, kako integrirati horizontalna načela in kako izvajati posebne ukrepe pri svojem delu.

4.4 SPREMLJANJE IN POROČANJE

Pri spremljanju izvajanja OP EKP je potrebno pokazati, kako so horizontalna načela integrirana, o čemer je potrebno tudi redno poročati. Kazalnike in podatke spremljamo razčlenjene po spolu in drugih osebnih okoliščin, kot so starost, invalidnost, etničnost itd., kjer je to mogoče oziroma dostopno. Kazalniki merijo tudi druge pomembne informacije o udeležencih, kot na primer status na trgu dela, izobrazba, ali gre za ranljive skupine (žrtve nasilja, brezdomci, begunci...) itd. Priporočljivo je, da kazalniki odražajo tudi družbeni kontekst oziroma področje, v katerega posegamo z aktivnostmi, kot na primer prehod iz izobraževanja na trg dela, lokalni razvoj itd. Kazalnikom, ki so določeni v operativnem programu, morajo smiselno slediti kazalniki na nižjih ravneh (iz ravni projekta).

4.5 VREDNOTENJE

Vrednotenja OP EKP, prednostnih osi in prednostnih naložb upoštevajo horizontalna načela na vseh ravneh ter predstavljajo rezultate na vizualiziran način in razčlenjene po spolu, starosti in drugih relevantnih kategorijah. Vrednotenja izkazujejo tudi, v kakšni meri so horizontalna načela integrirana v izvajalski strukturi, postopkih in področjih izvajanja OP EKP. Prav tako naj ovrednotijo prispevek OP EKP k doseganju ciljev enakosti žensk in moških, za spodbujanje enakih možnosti in boj proti vsem oblikam diskriminacije ter za izboljšanje dostopnosti za invalide. Predmet vrednotenja je tudi podporna struktura, ki omogoča uspešno integracijo horizontalnih načel na vseh ravneh.

4.6 USPOSABLJENOST OSEBJA

Osebe, ki sodeluje pri načrtovanju, oblikovanju in izvajanju OP EKP, mora biti opremljeno z ustreznimi znanji in veščinami. Zato mora poznati in razumeti različne pojme (enakost spolov, enake možnosti, integracija načela enakosti spolov, itd.), pa tudi kako izvajati pri vsakodnevem delu. Če se izkaže potreba po krepitvi usposobljenosti, le-to zagotovijo strokovnjaki iz podporne strukture ali zunanji strokovnjaki. Pri izvajanju analiz, študij in raziskav je potrebno zagotoviti strokovno znanje na različnih tematskih področjih, kot na primer revščina, vodenje podjetja, zgodnji osipniki itd.

5 INTEGRACIJA HORIZONTALNIH NAČEL PRI IZVAJANJU

Na tej ravni upravičenci, kjer to relevantno, udeležujejo horizontalna načela v okviru projektov (operacij), ki so (so)financirani iz skladov ESI, in sicer na dva načina:

- z integracijo načel nediskriminacije / enakosti, integracijo načela enakosti spolov in integracijo vidika invalidnosti (t.i. horizontalni ukrepi) oziroma
- s posebnimi ciljno naravnanimi ukrepi (t.i. vertikalni ukrepi).

Pri ciljno naravnanih ukrepih, ki so namenjeni mladim, starejšim, invalidom, etničnim manjšinam, migrantom, (nekdanjim) zapornikom itd., je smiselno hkrati izvajati tudi horizontalne ukrepe, ki vključujejo tudi vidik spola.

Prav tako je pri ukrepih za enakost spolov smiselno integrirati druge vidike; npr. ukrepe za usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja je potrebno prilagoditi različnim starostnim skupinam, zaposlenim staršem z otroki, ipd.

V nadaljevanju so predstavljeni koraki za smiselno integracijo horizontalnih načel pri pripravi, izvajanju, spremljanju, poročanju o ter vrednotenju projektov (uporaba in raven podrobnosti uporabe opredeljenih korakov se prilagaja glede na relevantnost obravnavanih primerov).

5.1 ANALIZA

Za uspešno izvajanje dejavnosti in doseganje ciljev je potrebno dobro poznavanje problemov, ki naj bi jih projekt reševal. Zato je potrebno opisati vzroke za neenakosti in identificirati potrebe, težave in pričakovanja ciljnih skupin. Temu ustrezno je potrebno oblikovati tudi cilje in dejavnosti.

Takšna analiza je sestavljena iz sledečih korakov:

- **uporaba statističnih podatkov:** Podatki o zaposlitvi, izobrazbi, podjetnosti itd. naj bodo razčlenjeni po spolu in – glede na to, kako so opredeljene ciljne skupine – drugih osebnih okoliščinah (starost, invalidnost, socialni položaj, izobrazba, družinski status, regionalni vidik oziroma delitev na ruralno-urbano, narodnost oziroma etničnost itd.), kjer je to mogoče oziroma dostopno. Pomembno je, da je »spol« krovna kategorija, kar pomeni, da so podatki o vsaki ciljni skupini, kot so na primer mladi, invalidi, imigranti, brezposelni itd., razčlenjeni tudi po spolu.
- **uporaba obstoječega znanja:** Vključite vse, kar je že znano o situaciji oziroma problemu, na katerega želite vplivati. Pri tem uporabite obstoječe raziskave, študije in poročila ter prisluhnite ciljni skupini in strokovnjakom na tem področju.
- **kakšen je družbeni kontekst, v katerem se nahajajo ciljne skupine?** Poskusite odgovoriti, katere vire imajo ciljne skupine na razpolago. Ali se razlikujejo med moškimi in ženskami (mladimi in starejšimi, osebami z in brez invalidnosti, državljani in tujci itd.)? Katere razlike in vzorce zaznavate pri ciljnih skupinah? Ali so uveljavljene različne družbene norme in pričakovanja do ciljnih skupin? Ali prihaja do segregacije (na primer spolna segregacija v srednjih šolah in fakultetah, spolna segregacija na trgu dela itd.)?
- **kaj so vzroki za sedanjo situacijo?** Potem ko opišemo položaj ciljnih skupin in se seznanimo s strukturnimi neenakostmi med oziroma znotraj ciljnih skupin, je potrebno identificirati vzroke, ki

neenakosti povzročajo oziroma poglobljajo. Identificirane vzorce povežite z nacionalnimi, regionalnimi ali lokalnimi cilji za odpravo neenakosti ter kako bomo dosegli cilje OP EKP.

- **Izbira ustrezne metode analize:** Obstajajo različne metode, s katerimi si lahko pomagamo pri izdelavi analize, kot so na primer SWOT; metoda 4R-jev, ki stojijo za reprezentacijo, viri (angl. resources), realnost in realizacija;¹⁹ itd.

5.2 CILJI IN KAZALNIKI

Na podlagi razlik in težav, ki jih identificiramo v analizi, določimo cilje in kazalnike na ravni projekta, ki ponazarjajo, kako bo projekt prispeval odpravljanju neenakosti oziroma večji enakosti na področju delovanja projekta. Projektne cilje je možno povezati tudi z nacionalnimi, regionalnimi oziroma lokalnimi cilji.

Kazalniki so sredstvo za merjenje zastavljenih ciljev in uporabljamo lahko kvantitativne kazalnike (na primer delež žensk / moških v usposabljanju za izboljšanje digitalne pismenosti med starejšimi) in kvalitativne kazalnike (na primer zadovoljnost žensk / moških s kakovostjo usposabljanja).

Projekt mora imeti tudi načrt oziroma časovnico spremljanja ciljev in kazalnikov.

5.3 IZVAJANJE

Naslednja faza je oblikovanje dejavnosti, ki bodo prispevale k doseganju ciljev. Pri izboru in načrtovanju dejavnosti je potrebno izhajati iz ugotovitev, do katerih smo prišli tekom analize, in temu ustrezno prilagoditi pristop do ciljnih skupin. Na primer, odzivnost in vključevanje v preventivne zdravstvene programe je večja v mestih kot na podeželju, zato je za izboljšanje ozaveščenosti ciljnim skupinam potrebno pristopati neposredno na terenu. V kolikor gre za projekt, ki je namenjen (tudi) invalidom, je potrebno opredeliti, kako bo zagotovljen dostop do prostorov, infrastrukture, informacij in komunikacij. V drugih primerih je potrebno zagotoviti »primerno prilagoditev«²⁰ za tiste invalide, ki želijo sodelovati v projektih dejavnostih. Ciljnim skupinam, ki ne razumejo oziroma slabo razumejo slovenščino (migranti, begunci) je potrebno omogočiti komunikacijo v njim razumljivem jeziku oziroma jezikih.

Pri pripravi projektne dokumentacije upravičenec navede tudi, kako bo projekt voden, kakšna je spolna in starostna struktura sodelujočih pri projektu, ali bodo pri izvajanju projekta sodelovali invalidi, migranti, pripadniki etničnih manjšin ipd. Zaželeno je, da ima vodja projekta ustrezna znanja s tega področja oziroma da ima dostop do ekspertov za enakost spolov oziroma nediskriminacijo.

Vidik nediskriminacije / enakosti je potrebno upoštevati tudi pri pripravi finančnega okvirja; na primer tako, da so projektni viri, kjer je to relevantno in smiselno, enakomerno porazdeljeni med moškimi in ženskami, da je za dejavnosti za spodbujanje enakosti alociranih dovolj sredstev itd. Pri izboru zunanjih izvajalcev s postopkom javnega naročanja specifikacije se lahko vključujejo tudi merila za izbor, kot so dostopnost, kompetence na področju enakosti spolov oziroma

¹⁹ <http://www.includegender.org/toolbox/map-and-analyse/4r-method/>

²⁰ Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (člen 3(3)): Primerna prilagoditev pomeni potrebne zakonodajne, upravne in druge ukrepe, ki ne nalagajo nesorazmernega bremena, kadar so v posameznem primeru potrebni, da se invalidom na enaki podlagi kot drugim zagotovi uživanje ali uresničevanje pravic in svoboščin.

nediskriminacije in druga specifična znanja, kot na primer poznavanje slovenskega znakovnega jezika ali tujih jezikov itd.

5.4 SPREMLJANJE IN POROČANJE

Horizontalna načela je potrebno ustrezno integrirati tudi v okviru vodenja in rednega spremljanja projekta. To nalogo opravlja osebje, ki je zadolženo za poročanje, in sicer tako, da pojasni, kako spremljajo doseganje ciljev in kazalnikov z vidika nediskriminacije, enakosti spolov oziroma dostopnosti za invalide. Pri tem lahko uporabljajo različne metode; na primer evalvacijske vprašalnike za udeležence in udeleženke s posebnimi vprašanji, ki se nanašajo na te teme, spletne ankete itd. Na primer, ali udeleženci in udeleženke menijo, da so moški / fantje in ženske /dekleta bili deležni enake pozornosti oziroma podpore, ali je bila zagotovljena primerna prilagoditev za invalidne osebe, ali je bila omogočena nemotena komunikacija v jeziku, ki ga udeleženci in udeleženke razumejo ipd.

Če pri spremljanju projekta ugotovimo, da ciljev ne dosegamo oziroma se od njih oddaljujemo, je potrebno pristope in delovne metode ustrezno spremeniti, pri čemer naj bo upoštevana dimenzija enakosti, nediskriminacije in dostopnosti.

5.5 VREDNOTENJE

Vrednotenje projekta morajo izvajati evalvatorji, ki imajo ustrezne kompetence na tem področju, s čimer prispevajo k večji uspešnosti projekta. Če evalvator nima teh kompetenc, ni zmožen oceniti uspešnosti izvedenih dejavnosti in uporabljenih delovnih metod za različne ciljne skupine. To morajo še posebej upoštevati naročniki vrednotenja, ki morajo v specifikacijah za javno naročilo navesti tudi pričakovanja, da mora evalvator ovrednotiti rezultate v luči zastavljenih ciljev za povečanje enakosti.

5.6 USPOSABLJENOST OSEBJA

Usposobljenost osebja je ključno za uspešno izvajanje projektov, zato morajo vsi sodelujoči v projektu razpolagati vsaj z osnovnimi kompetencami, kako uspešno integrirati horizontalna načela pri svojem delu, in sicer od analize, načrtovanja in postavljanja ciljev do izvajanja in vrednotenja. Usposobljenost osebja je možno izboljšati na različne načine, ki zajemajo lahko krajša usposabljanja lahko pa tudi bolj dolgoročen izobraževalni proces, v katerem svoje kompetence razvijajo zaposleni in organizacija v celoti. Zaželeno je, da se v okviru vsakega projekta pripravi načrt krepitev kapacitet, ki temelji na oceni potreb znotraj organizacije.

PRILOGA 1: USMERITVE ZA PREVERJANJE USTREZNOSTI UKREPOV EKP NA PODROČJU UVELJAVLJANJA HORIZONTALNIH NAČEL (KONTROLNI LIST) / razpisi

Vprašanja oz t.i. usmeritve za načrtovanje ali preverjanje ustreznosti ukrepov EKP na področju uveljavljanja horizontalnih načel so lahko v pomoč pri pripravi oziroma obravnavi dokumentacije javnih razpisov (predvsem velja za posredniške organe, izvajalske organe ali upravičence, kadar ti v okviru operacije izvajajo vključevanja v npr. program).

Kontrolno vprašanje	Odgovor	Obrazložitev
Ali ukrep (oziroma druga vrsta predlagane spodbude) zajema analizo stanja na področju integracije horizontalnih načel?	<p>A) Da, analiza²¹ zadovoljivo opiše razlike med družbenimi skupinami na določenem področju.</p> <p>B) Ne, analiza je pomanjkljiva, potrebne so dopolnitve.</p> <p>C) Namesto analize je zadovoljiva obrazložitev, zakaj upoštevanje načel ni relevantno.</p>	
Ali je analiza povezana s programskimi, nacionalnimi, regionalnimi in/ali lokalnimi cilji za nediskriminacijo / enakost / enake možnosti / dostopnost?	<p>A) DA</p> <p>B) NE</p> <p>C) Programski, nacionalni, regionalni in/ali lokalni cilji za nediskriminacijo / enakost / enake možnosti / dostopnost ne obstajajo na zadevnem področju</p>	
Ali postavljeni cilji upoštevajo ključno problematiko na področju integracije horizontalnih načel?	<p>A) Da, gre za ključni cilj in celoten ukrep (strategija) se zadovoljivo usmerja k reševanju problematike stanja na tem področju.</p> <p>B) Gre za ključni cilj, ki pa se ne usmerja zadovoljivo k reševanju problematike (npr. ukrep še spodbuja obstoječe stereotipe in družbene vloge).</p> <p>C) Gre za ukrep, ki posredno prispeva k ciljem na področju spodbujanja enakosti, enakih</p>	

²¹ Predvideva se kratek povzetek analiz s sklici na opravljene študije.

	<p>možnosti in dostopnosti. Posredni cilj je zadovoljivo zapisan.</p> <p>D) Gre za ukrep, ki bi lahko posredno prispeval k ciljem na področju spodbujanja enakosti, enakih možnosti in dostopnosti, vendar slednje ni zadovoljivo opredeljeno.</p>	
<p>Ali izbrani kazalniki v zadovoljivi meri sledijo postavljenim ciljem? So merljivi in se jih lahko pridobi? Je metodologija za nabor kazalnika jasna?</p>	<p>A) Da, kazalniki sledijo ciljem, so merljivi in dostopni. Predvideno je spremljanje podatkov glede na spol in druge relevantne okoliščine. Metodologija za zajem je jasna.</p> <p>B) Ne, (nekateri) kazalniki niso primerni oziroma so težko dosegljivi.</p>	
<p>So v predvideno vrednotenje ukrepa zajete vsebine s področja integracije enakosti spolov, enakih možnosti in dostopnosti?</p>	<p>A) Da, vrednotenje predvideva vsebine s področja integracije enakosti spolov, enakih možnosti in dostopnosti?</p> <p>B) V predvidenem vrednotenju vsebine s področja integracije enakosti spolov, enakih možnosti in dostopnosti niso predvidene.</p>	

PRILOGA 2: USMERITVE ZA OCENJEVANJE (POGOJEVANJE) UVELJAVLJANJA HORIZONTALNIH NAČEL NA PROJEKTNI RAVNI - operacije

Vprašanja oz. t.i. usmeritev za preverjanje in ocenjevanje kakovosti z uveljavljanjem horizontalnih načel na projektni ravni so lahko v pomoč pri pripravi oziroma obravnavi tako neposrednega potrjevanja operacij, kot pri izbiri operacij preko javnih razpisov. Smiselno jih lahko uporabi ocenjevalec operacij na različnih ravneh izvajanja, kadar se te npr. vežejo ali na pogoj ali merila pri ocenjevanju kvalitete operacije.

KRITERIJ	DA/NE/ŠT. TOČK/(NE)RELEVANTNO
Splošno	
Nosilec projekta upošteva zakonodajo in smernice na področju načel enakih možnosti	
Analiza je vključena v opis problema in vsebuje opis vzrokov za neenakosti	
Analiza, cilji, pričakovani rezultati in načrtovane dejavnosti so koherentni (logični okvir)	
Iz finančnega okvirja je razvidno, kako so viri razdeljeni med moškimi in ženskami	
Nosilci projekta izkazujejo znanje in izkušnje na tem področju	
Specifikacije za javno naročilo vključujejo merila za izbor, kot so dostopnost, kompetence na področju enakosti spolov oziroma nediskriminacije in druga specifična znanja	
Dostopnost	
Kraj, kjer se izvaja projekt (ali del njega), je dostopen širšim množicam (tudi gibalno oviranim)	
Invalidom, slepim in slabovidnim, gluhim in naglušnim, gluhoslepim in osebam z motnjami v duševnem razvoju je zagotovljena dostopnost informacij in komunikacij ²²	
Na projektu uporabljeni viri, materiali, produkti bodo širše dostopni	
Rezultati projekta (npr. študije) so uporabni tudi v širši praksi	
Spremljanje	
Nosilec projekta (upravičenec) bo zbiral ključne in relevantne podatke glede na spol, nediskriminacijo in dostopnost (kjer smiselno in možno)	

²² Podlaga je v 9. členu Konvencije, **Evropski strategiji o invalidnosti za obdobje 2010-2020: obnovljena zaveza za Evropo brez ovir in ZIMI**

Kazalniki so opredeljeni na takšen način, da bo nosilec projekta lahko spremljal napredek pri doseganju ciljev	
Obstaja opis, kako bo nosilec projekta spremljal cilje in rezultate in – v kolikor se izkaže potreba - kako bo revidiral cilje	
Preverjanja dostopnosti infrastrukture v okviru projekta se bodo odvijala v sodelovanju z reprezentativnimi organizacijami (npr. organizacija, ki združuje slepe in slabovidne)	
Vrednotenje	
Obstaja opis, kako bo projekt interno vrednoten z vidika nediskriminacije / enakosti	
Obstaja opis, kako bo projekt vrednoten z vidika nediskriminacije / enakosti s strani zunanjih izvajalcev	
Specifikacije za javno naročilo vključujejo zahtevo, da mora evalvator imeti kompetence na področju nediskriminacije / enakosti / enakih možnosti / dostopnosti ter da mora ovrednotiti rezultate v luči zastavljenih ciljev za povečanje enakosti	

